

Avsiktsförklaring

Utsläppsfria anläggningsentreprenader

Avsikt

Som beställare av bygg- och anläggningsprojekt anser vi att en övergång till utsläppsfria anläggningsentreprenader, genom elektrifiering av arbetsmaskiner och tunga entreprenadfordon, är nödvändig för att uppnå våra egna och Sveriges klimatmål.

Vi avser därför att i våra upphandlingar gemensamt driva på utvecklingen av marknaden för utsläppsfria anläggningsentreprenader, med målet att majoriteten av alla entreprenadarbeten ska utföras utsläppsfritt 2030.

Verktyg

Vi kommer att driva på utvecklingen genom att:

- Tillsammans lära och utbyta kunskap med andra som gått före.
- Delta i befintliga, eller skapa nya, regionala kluster för samverkan och dialog för effektiv elektrifiering i leverantörskedjan.
- Agera förutsägbar beställare och införa tydliga och långsiktiga modeller för omställningen i våra upphandlingar, genom anbudsutvärdering, incitament, kontraktskrav eller andra metoder.
- När utsläppsfritt är en del i vår upphandling ska vi också förbereda för elektrifiering i planering och projektering av entreprenader, så att vi kan minimera merkostnader i övergången till utsläppsfria entreprenader.

Syfte

Det finns flera fördelar med eldrivna maskiner och fordon:

Minskad klimatpåverkan

Genom att övergå till elektrifierade maskiner och fordon innebär det inga utsläpp av koldioxid på byggarbetsplatsen. Sveriges alla arbetsmaskiner står för ungefär 6 procent av de [totala årliga växthusgasutsläppen](#), därtill kommer stora utsläpp från masstransporter med tunga fordon. Dessa utsläpp måste minska.

Minskade utsläpp av hälsoskadliga luftföroreningar

Varje år dör nästan 7000 personer [på grund av luftföroreningar](#) i Sverige. De kan orsaka låga födelsevikter, [lägre lungfunktion](#) och fler astmaattacker. Även om trafiken står för den största delen av luftföroreningarna så är arbetsmaskinernas utsläpp inte obetydliga.

Bättre arbetsmiljö för byggarbetarna

Att ofta [exponeras för buller](#) kan leda till sömnstörningar, hörselnedsättning och hjärt-/ och kärlsjukdom. Elektrifierade maskiner innebär mindre vibrationer, lägre ljudnivå och renare luft.

Mindre buller

Människor som bor och arbetar i närheten utsätts för mindre störande ljud, vilket höjer livskvaliteten för våra invånare.

Svensk konkurrenskraft

Fordonstillverkare och byggbolag i Sverige står redo med elektrifierade arbetsmaskiner och arbetssätt som de nu vill skala upp och standardisera. Genom att vara tidiga i att efterfråga den nya tekniken kan vi ge dessa företag ett försprång även på den globala marknaden när fler länder vill följa efter.

Resurseffektivt

Elektrifierade arbetsmaskiner och fordon är mer resurseffektiva och har lägre driftskostnader än konventionella dition med förbränningsmotorer.

Långsiktig investering

Både fossil diesel och biodiesel förväntas bli allt dyrare. Tillgången på biodrivmedel, som HVO100, är på sikt osäker då konkurrensen om biomassa kommer att öka över tid. Därför är det redan idag nödvändigt att göra investeringar och ge incitament till marknaden för att över tid kunna genomföra projekt på bästa sätt.

Bakgrund och sammanhang

Avsiktsförklaringen för utsläppsfria anläggningsentreprenader har utvecklats i samverkan med deltagare inom InfraSwedens beställarnätverk för en klimatneutral anläggningssektor under hösten 2024. Samtidigt arbetar Fossilfritt Sverige tillsammans med ett flertal kommuner för att driva på omställning till utsläppsfria byggarbetsplatser som en del av en bredare satsning på att göra upphandling till ett kraftfullt verktyg för klimatomställning. Inom Viable Cities satsning på att snabba på omställningen till klimatneutrala städer, som idag involverar 48 svenska städer och deras partners, arbetar man med gemensamma åtaganden kring upphandling för att accelerera klimatomställningen.

Avsiktsförklaringen avser samarbete för utsläppsfria anläggningsentreprenader. Den syftar till att sända ett samlat budskap till entreprenörsmarknaden och ge incitament för elektrifiering, som kan trigga investeringar i utsläppsfria maskiner och tunga fordon. Genom att tillsammans med andra beställare avisera en ökad ambitionsnivå vad gäller utsläppsfria anläggningsentreprenader minskar även risken för beställare att under lång tid betala en merkostnad jämfört med traditionella projekt. Erfarenheter från Oslo visar att merkostnaderna för utsläppsfria arbetsmaskiner kan minska relativt snabbt om den ökade efterfrågan är tydlig, där man nu, efter 5, år ser en utjämning av prisskillnaden efter ca 60 byggprojekt per/år.

Avsiktsförklaringen syftar på samma gång till att undvika diskussioner på detaljnivå, såsom krav/mål för andel elektrifierat för ett visst årtal osv., för att majoriteten ska kunna ta den till sig.

Det behövs en tydlig motivering till varför man vill driva denna utveckling, trots att den kan innebära initiala merkostnader men på lång sikt sannolikt bli kostnadsneutral eller bidra till minskad totalkostnad. Avsiktsförklaringen kan bidra med denna motivering och kan användas för att förankra beslutet inom den egna organisationen.

Avsiktsförklaringen kan även bidra med tydlighet i vad som avses med utsläppsfritt visavi fossilfritt, klimatneutralt osv. Fossilfrihet kan uppnås med förnybara drivmedel, som HVO100, vilket ger nästan samma minskning av nettoutsläpp av växthusgaser som utsläppsfritt, förutsatt att man accepterar biogena koldioxidutsläpp som nettonoll. Utsläppsfritt ger däremot inga direkta utsläpp av växthusgaser alls.